

O‘ZBEKISTONNING KORRUPSIYAGA QARSHI SIYOSATI: YUTUQLAR VA MUAMMOLAR

Kurbondurdiyeva Hilola

O‘zbekiston Milliy universiteti

Ijtimoiy fanlar fakulteti

Milliy g‘oya, ma‘naviyat asoslari va huquq ta’limi yo‘nalishi

1-kurs talabasi Tel: (88)-923-20-27

*O‘zMU dotsenti, falsafa fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) M. Atavullayev
taqrizi asosida.*

Anotatsiya. Ushbu maqolada O‘zbekiston mustaqillikka erishganidan so‘ng, korrupsiyaga qarshi kurashni davlat siyosati darajasiga olib chiqqani va bu illatga qarshi siyosatda erishilgan yutuqlarning falsafiy-amaliy jihatdan tahlil qilinishi yoritiladi, shuningdek, hali ham o‘z yechimini kutayotgan muammolar va ularni bartaraf etish bo‘yicha bir qator takliflar ilgari suriladi .

Kalit so‘zlar: korrupsiya, ijtimoiy tengsizlik, siyosiy beqarorlik, davlat boshqaruvi, korrupsion jinoyatlar, normativ-huquqiy hujjat, shaffoflik, qonun ustuvorligi.

АННОТАЦИЯ

В данной статье освещается то, что после обретения независимости Узбекистан возвёл борьбу с коррупцией в ранг государственной политики, а также осуществляется философско-практический анализ достигнутых успехов в этой сфере. Кроме того, приводятся нерешённые проблемы и ряд предложений по их устранению.

Ключевые слова: коррупция, социальное неравенство, политическая нестабильность, государственное управление, коррупционные преступления, нормативно-правовой акт, прозрачность, верховенство закона.

ANNOTATION

This article highlights that after gaining independence, Uzbekistan elevated the fight against corruption to the level of state policy and provides a philosophical and practical analysis of the achievements in this area. It also outlines unresolved issues and puts forward a number of proposals for their solution.

Keywords: corruption, social inequality, political instability, public administration, corruption-related crimes, regulatory legal act,

Kirish. Korrupsiya bugungi kunda butun dunyoda barqaror taraqqiyotga jiddiy to'siq bo'layotgan eng dolzarb muammolardan biridir. U faqat iqtisodiy yo'qotishlar yoki davlat byudjetiga yetkazilgan zarar bilangina cheklanmaydi, balki jamiyatda adolatsizlik, ishonchsizlik, qonun ustuvorligiga bo'lgan e'tiqodning susayishi, ijtimoiy tengsizlik, siyosiy beqarorlik va fuqarolarning huquq hamda erkinliklarining buzilishiga ham olib keladi. Shuning uchun bugungi globallashuv davrida korrupsiyaga qarshi kurash har bir davlatning ijtimoiy, iqtisodiy va siyosiy barqarorligini ta'minlashda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

O'zbekiston ham bu global muammoning salbiy oqibatlarini chuqur anglab, mustaqillik yillaridan boshlab korrupsiyaga qarshi kurashni davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilagan. Biroq korrupsiyaga qarshi kurash siyosati uzoq vaqt davomida kuchli institutsional mexanizmlar va aniq strategiyalardan mahrum bo'lgan. Faoliyat ko'proq jazo choralari orqali amalga oshirilgan bo'lib, bu holat tizimli yondashuvning yetishmasligiga olib kelgan.

So‘nggi yillarda O‘zbekistonda ushbu sohada tub burilish yuz berdi. Davlat boshqaruvi tizimining ochiqligi va shaffofligini ta‘minlash, fuqarolik jamiyati institutlari hamda ommaviy axborot vositalarining roli kuchaytirildi. Ayniqsa, korrupsiyaning oldini olishga qaratilgan profilaktik chora-tadbirlar, elektron boshqaruv tizimlari, raqamlashtirish jarayonlari, davlat xaridlarining ochiqligi, byudjet ma‘lumotlarining jamoatchilikka taqdim etilishi kabi amaliy mexanizmlar joriy etilmoqda. Ushbu yondashuv korrupsiyani faqat jazolash orqali emas, balki uni vujudga keltiruvchi shart-sharoitlarni bartaraf etish orqali kamaytirishga qaratilgan muhim bosqich hisoblanadi.

Shuningdek, maxsus idoralar, ya‘ni korrupsiyaga qarshi kurashish bilan shug‘ullanuvchi mustaqil davlat organlari faoliyati yo‘lga qo‘yildi. Ular nafaqat huquqbuzarlik holatlarini aniqlash, balki korrupsiyaga olib keladigan omillarni tahlil qilish, me‘yoriy-huquqiy hujjatlarni korrupsiyaviy ekspertizadan o‘tkazish va sohaga oid takliflarni ishlab chiqish bilan ham shug‘ullanmoqda.

Biroq amalga oshirilgan islohotlarga qaramasdan, korrupsiya muammosi to‘liq bartaraf etildi, deb bo‘lmaydi. Aholi orasida ushbu illatga nisbatan murosali munosabatning saqlanib qolayotgani, ayrim rahbarlar tomonidan vakolatlarning suiiste‘mol qilinishi, ayrim sohalarda ochiqlikning yetarli darajada ta‘minlanmagani korrupsiyaga qarshi kurashishda hanuz muhim to‘siqlar bo‘lib qolmoqda.

Shu bois ushbu maqolada O‘zbekistonning korrupsiyaga qarshi siyosati chuqur tahlil qilinadi. Jumladan, bu borada erishilgan yutuqlar, mavjud tizim va mexanizmlar, ularning xalqaro standartlarga muvofiqligi, mavjud kamchiliklar hamda ularni bartaraf etishga qaratilgan takliflar keng yoritiladi. Mazkur tahlillar korrupsiyaga qarshi kurash sohasida olib borilayotgan siyosatning real samaradorligini baholash va uni yanada takomillashtirishga xizmat qiluvchi ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga yo‘naltirilgan.

Bugungi globallashuv va axborot asrida korrupsiya nafaqat ma'lum bir davlatning, balki butun insoniyatning barqaror taraqqiyotiga to'siq bo'layotgan og'riqli ijtimoiy illatga aylandi. Xususan, korrupsiya demokratik institutlarning zaiflashuviga, fuqarolarning davlatga bo'lgan ishonchining susayishiga hamda iqtisodiy o'sish sur'atlarining pasayishiga sabab bo'lmoqda. Bu holat O'zbekiston uchun ham dolzarb muammo bo'lib qolmoqda.

So'nggi yillarda mamlakatda ushbu illatga qarshi kurash bo'yicha sezilarli siyosiy iroda namoyon etildi. Davlat rahbariyati korrupsiyani davlat mustaqilligi va taraqqiyotiga tahdid soluvchi asosiy xavf sifatida e'tirof etdi. Bu bejiz emas. Chunki korrupsiya jamiyatdagi tengsizlikni kuchaytiradi, adolat prinsiplarini buzadi hamda yosh avlodga salbiy namuna bo'lib xizmat qiladi.

Shunday sharoitda O'zbekiston Respublikasi korrupsiyaga qarshi tizimli va kompleks yondashuv asosida islohotlar olib bormoqda. Bu yo'lda qabul qilinayotgan qonunlar, strategiyalar, xalqaro hamkorlik va fuqarolik jamiyatining faollashuvi mazkur mavzuning dolzarbligini yanada oshiradi.

Korrupsiyaga qarshi davlatimizda ko'rilayotgan chora-tadbirlar

1. Konstitutsiya

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi davlat boshqaruvida qonun ustuvorligi, ochiqlik va mas'uliyat prinsiplarini belgilab bergan asosiy hujjatdir.

15-modda: "Davlat organlari va mansabdor shaxslar jamiyat va fuqarolar oldida mas'uldirlar" — bu davlat xizmatida halollik va hisobdorlikni taqozo etadi.

116-modda: Sud hokimiyatining mustaqilligi belgilangan bo'lib, bu korrupsion jinoyatlarni adolatli sudlov orqali hal qilish imkonini yaratadi.

13-modda: “O‘zbekiston Respublikasida davlat hokimiyatining yagona manbai — xalqdir” degan tamoyil korrupsiyaning asosiy ildiziga zarba beradi, ya’ni xalq manfaatiga zid bo‘lgan har qanday noqonuniy harakatni rad etadi.

2. Maxsus qonunlar

“Korrupsiyaga qarshi kurashish to‘g‘risida”gi Qonun (2017-yil, O‘RQ-419) mazkur sohadagi asosiy normativ-huquqiy hujjat hisoblanadi. Unda korrupsiyaga qarshi kurashning prinsiplari — qonun ustuvorligi, oshkoralik, fuqarolarning xabardorligi va davlat organlari faoliyatining shaffofligi belgilangan. Qonunda davlat hokimiyati va boshqaruvi organlari, mahalliy hokimiyat, fuqarolik jamiyati institutlari, ommaviy axborot vositalari hamda jismoniy shaxslar korrupsiyaga qarshi kurash subyektlari sifatida ko‘rsatilgan. Shuningdek, manfaatlar to‘qnashuvining oldini olish, korrupsiyaviy xavf-xatarlarni baholash, xodimlarning mol-mulk va daromadlarini deklaratsiya qilish hamda halollik standartlarini ishlab chiqish kabi profilaktik choralar nazarda tutilgan.

“Davlat fuqarolik xizmati to‘g‘risida”gi Qonun (2022-yil, O‘RQ-737) davlat idoralarida korrupsiyaning ildiz otishining oldini olishga xizmat qiladi. Mazkur qonun davlat xizmatchilarining daromad, mol-mulk va xarajatlarini deklaratsiyalash majburiyatini joriy etdi, manfaatlar to‘qnashuvi holatlarini aniqlash va bartaraf etish tartibini belgiladi hamda xodimlarning intizomi va mas’uliyatini kuchaytirdi. Maxsus elektron reyestrlar orqali xodimlarning moliyaviy shaffofligi monitoring qilinmoqda.

3. Jinoyat kodeksi

O‘zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining 210–228-moddalarida korrupsiya bilan bog‘liq jinoyatlar va ularning jazolari belgilangan. 210-modda pora berish, 211-modda pora olish, 212-modda pora berishda vositachilik, 216–218-moddalarda esa mansab vakolatini suiiste’mol qilish va mansab soxtalashtiruvi

uchun javobgarlik nazarda tutilgan. Ushbu normalar korrupsiyaning har ikki tomoniga nisbatan qat'iy jazo choralarini belgilaydi.

4. PF-6013-sonli Prezident farmoni (2020-yil)

Mazkur farmon bilan Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi tashkil etildi. Agentlik korrupsiyaviy xavflarni tahlil qilish, davlat organlari faoliyatidagi korrupsiya holatlarini aniqlash va bartaraf etish, davlat xizmatlarini raqamlashtirish bo'yicha takliflar ishlab chiqish hamda halollik standartlarini joriy etish vakolatiga ega. Agentlik bevosita Prezidentga bo'ysunadi va mustaqil faoliyat yuritadi.

5. "O'zbekiston–2030" strategiyasi

Mazkur strategiyada korrupsiyaga qarshi kurash ustuvor yo'nalish sifatida belgilangan. Davlat xizmatlarini to'liq raqamlashtirish, boshqaruvda ochiqlik va shaffoflikni ta'minlash, "Ochiq budjet" va "Ochiq ma'lumotlar" tamoyillarini joriy etish nazarda tutilgan.

6. 2021–2025-yillarga mo'ljallangan Korrupsiyaga qarshi kurashish milliy strategiyasi

Ushbu strategiyada huquqiy bazani takomillashtirish, davlat xizmatlarini soddalashtirish, profilaktik mexanizmlarni kuchaytirish hamda fuqarolik jamiyati va xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikni rivojlantirish ko'zda tutilgan.

Korrupsiyani kamaytirishga doir takliflar

Kadrlar sifatini oshirish va halollik madaniyatini targ'ib qilish zarur. Oliy ta'lim muassasalarida korrupsiyaga qarshi madaniyat asoslarini o'qitish maqsadga muvofiqdir. Davlat xizmatlarini to'liq raqamlashtirish orqali inson omilini kamaytirish, "Open Data" platformalari orqali davlat xarajatlarini oshkora e'lon qilish zarur. Ommaviy axborot vositalari va jamoatchilik nazoratini kuchaytirish, shikoyat qilish mexanizmlarini soddalashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Qonun

ustuvorligini ta'minlash, har qanday mansabdor shaxsning javobgarligini muqarrar qilish ham korrupsiyaning oldini olishda asosiy omildir. Daromad va xarajatlarni majburiy deklaratsiyalash tizimini takomillashtirish moliyaviy shaffoflikni ta'minlaydi.

Xulosa

Korrupsiya oddiygina qonunbuzarlik emas. U jamiyatning ma'naviy asoslarini yemiradigan, adolat va ishonchni izdan chiqaradigan xavfli illatdir. Shu bois unga qarshi kurash davlat siyosati bilan bir qatorda har bir fuqaroning fuqarolik burchi hamdir.

O'zbekiston korrupsiyaga qarshi kurashda qat'iy qadamlar tashlamoqda. Qonunlar, farmonlar, strategiyalar va raqamli tizimlar orqali ushbu illatga qarshi kurash kuchaytirilmoqda. Eng muhimi, jamiyatning o'zi ham korrupsiyaga murosasiz munosabat bildirmoqda.

Korrupsiyaga qarshi kurash uzoq muddatli va uzluksiz jarayondir. Bu jarayonda har bir fuqaroning halolligi va mas'uliyati muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki jamiyatning kelajagi nafaqat qabul qilingan qonunlarga, balki har bir insonning vijdon va halollik tamoyillariga sodiqligiga ham bog'liqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati
2. Qosimov, B. Korrupsiyaga qarshi kurashish siyosatining shakllanishi. Ijtimoiy fanlar jurnali, 2021.
3. Karimov, A. Korrupsiya: ijtimoiy muammo sifatida tahlil. Yuridik fanlar axborotnomasi, 2022.
4. Mirziyoyev, Sh. BMT Bosh Assambleyasidagi nutqi. 2020-yil.

5. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Yangi tahrir, 2023-yil.
6. O‘zbekiston Respublikasi. Korrupsiyaga qarshi kurashish to‘g‘risidagi Qonun, O‘RQ-419-son, 2017-yil 3-yanvar.
7. O‘zbekiston Respublikasi. Davlat fuqarolik xizmati to‘g‘risidagi Qonun, O‘RQ-737-son, 2022-yil.
8. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-6013-son Farmoni, 2020-yil 29-iyun.
9. O‘zbekiston–2030 strategiyasi. Prezident.uz rasmiy sayti, 2023-yil.
10. Korrupsiyaga qarshi kurashish bo‘yicha 2021–2025-yillar uchun Milliy strategiya. www.antikor.uz.